

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: O (ponad) półwieczu funkcjonowania Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Author: Dominika Bara, Danuta Gburska

Citation style: Bara Dominika, Gburska Danuta. (2018). O (ponad) półwieczu funkcjonowania Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W: M. Kycler, D. Pawelec, B. Warzachowska (red.), „Biblioteki specjalistyczne Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” (S. 7-27). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

O (ponad) półwieczu funkcjonowania Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

W roku 2018 Uniwersytet Śląski obchodzić będzie swoje półwiecze. Jubileusz ten staje się dobrą okazją do podsumowania jego działalności, ze szczególnym uwzględnieniem działań Biblioteki Akademickiej. Niniejsze opracowanie poświęcone jest Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Istotą poniższych rozważań jest przedstawienie tej placówki w perspektywie diachronicznej ze szczególnym uwzględnieniem zmian, związanych ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi – sytuacją polityczną, warunkami ekonomicznymi etc. Celem tego opracowania jest przede wszystkim pokazanie jak wraz z upływem czasu zmieniał się zakres i zasięg gromadzenia księgozbioru, jak zmieniały się nośniki informacyjne, warunki i narzędzia pracy, a także jak zmieniali się ludzie – czytelnicy i pracownicy Biblioteki. Wśród materiałów, wykorzystanych do zrekonstruowania tej historii znalazły się sprawozdania z działalności bibliotecznej i informacyjnej za lata 1965–2016, wspomnienia pracowników Wydziału, zamieszczone w piśmiennictwie historycznym i okolicznościowym, a także fotografie, dokumenty i wspomnienia własne pracowników Biblioteki.

Niniejsza publikacja jest wydawnictwem jubileuszowym. Warto podkreślić jednak, że Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji swój pięćdziesiąty jubileusz obchodziła w roku 2013. Załóżki ośrodka akademickiego w Katowicach powstały powstały dzięki *Uchwale Senatu Uniwersytetu Jagiellońskiego z 9 stycznia 1963 roku*, w której władze tej uczelni pozytywnie zaopiniowały utworzenie punktu konsultacyjnego w Katowicach. W dniu 8 października 1963 roku zainaugurowano tu rok akademicki zamiejscowego Zaocznego Studium Prawa i Zawodowego Studium Administracyjnego UJ. Wieloletnie starania o dzienne studia prawa zaowocowały uruchomieniem tego kierunku w roku akademickim 1966/67. Do studium włączono punkty konsultacyjne zaocznego studium. Kierował nim doc. dr hab. Mieczysław Sośniak jako prodziekan Filii Wydziału Pra-

wa UJ. Przy punkcie konsultacyjnym powstała biblioteka. Z przechowywanego do dziś w Bibliotece dokumentu lustracji, przeprowadzonej 12 listopada 1965 roku przez Dyrektora Biblioteki UJ Jana Baumgarta i Ludwikę Tabeau, a także z pierwszego rejestru czytelników z roku akademickiego 1964/65 wynika, że już w 1964 roku istniała Biblioteka Ośrodka Konsultacyjnego Prawa i Zawodowego Studium Administracyjnego¹.

W początkach działalności Biblioteka mieściła się przy ul. Bankowej 12 na parterze. Lokal obejmował wówczas trzy pomieszczenia, pełniące funkcje wypożyczalni-pracowni bibliotecznej, magazynu i czytelnicy, liczył ok. 100 m². Z pomieszczeń przy Bankowej 12 Wydział Prawa i Administracji korzystał do 1969 roku².

Od 1969 roku budynek przy Bankowej 8/10 po dłuższym remoncie (a w przyszłości kolejnych przebudowach, które jednak nigdy nie były w stanie zapewnić stosownej funkcjonalności budynku) na długi czas stał się siedzibą Wydziału Prawa i Administracji. Biblioteka została ulokowana w przybudówce, na parterze o powierzchni 250 m². Na początku zajmowała sześć pomieszczeń, w następnych latach otrzymała kolejne. W październiku 1971

Ilustr. 1. Pierwsza siedziba Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji UŚ w budynku Rektoratu (do 1969 roku)

Źródło: 10 lat Uniwersytetu Śląskiego. 1968–1978. Katowice 1978, s. 33.

¹ Sprawozdanie z lustracji, przeprowadzonej 12 listopada 1965 roku przez Dyrektora Biblioteki UJ prof. Jana Baumgarta i mgr Ludwikę Tabeau oraz rejestr czytelników 1964/1965 są dostępne w Bibliotece Wydziałowej.

² Warto zwrócić uwagę, że niemal nikt z pracujących przez wiele lat w Bibliotece przy Bankowej 8 nie zdał sobie sprawy z ciekawego sąsiedztwa. Otóż w czasie remontu budynku pobliskiej plebanii w 1993 roku odkryto w piwnicy starodruki, a wśród nich jeden z najcenniejszych zabytków piśmiennictwa polskiego Biblię Raddziwiłłowską, zwaną Biblią Brzeską z 1564 roku. Biblia ta została poddana gruntownej renowacji i stanowi dziś cenny zabytek wielowiekowej obecności polskiego ewangelicyzmu na Śląsku. Zob. <http://www.katowice.luteranie.pl/o-parafii/historia/>.

Ilustr. 2. Siedziba Wydziału Prawa i Administracji przy ul. Bankowej 8/10 (lata 1969–2003).
Fot. Karol Gburski

roku drugi co do wielkości pokój adoptowano na większą czytelnię. Czytelnia została wyposażona w meble specjalnie dla niej zrobione, na ścianach zawisły obrazy, w oknach firany. Pod ścianami stały regały z księgozbiorem podręcznym, a przy obszernych stolikach, na wygodnych fotelach mogło zasiąść do pracy czterdziestu dwóch czytelników. Następne pomieszczenie przeznaczono na czytelnię dla pracowników naukowych z sześcioma stanowiskami, księgozbiorem Prof. Stefana Rozmaryna i bieżącymi czasopismami, tzw. dewizowymi. Czytelnie stały się wtedy chętnie odwiedzanymi miejscami, tym bardziej, że Wydział nie dysponował klubem czy innym lokalem, gdzie mogliby się spotykać pracownicy i studenci. Duża zmiana nastąpiła w 1989 roku, kiedy przejęto pomieszczenia w przyziemiu. Powierzchnia całkowita wzrosła do 930 m². W styczniu 1989 roku rozpoczęto remont i przenosiny księgozbioru do przyznanych wcześniej (1983) pomieszczeń po stołówce, które zaadaptowano na magazyny biblioteczne. W byłym magazynie można było wreszcie urządzić odpowiednią czytelnię ze znacznie większym księgozbiorem podręcznym i siedemdziesięcioma miejscami dla czytelników. W takim stanie placówka dotrwała (nie bez problemów) do 2003 roku, kiedy to nastąpiła kolejna przeprowadzka, tym razem już do własnego, nowo wybudowanego (i jeszcze nieukończonego wówczas) gmachu przy ul. Bankowej 11 b, gdzie obecnie odbywają się wszystkie zajęcia i praca Wydziału.

Obecna siedziba Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach jest jedną z najnowocześniejszych budowli, jakie powstały na Śląsku po roku 2000. Powierzchnia cał-

kwadratowa tej pięciokondygnacyjnej nieruchomości to ponad 20 tys. m², podczas gdy użytkowa to prawie 16 tys. m². W najbliższej okolicy znajduje się CINIiBA i Rektorat Uniwersytetu Śląskiego. Budynek Wydziału prócz licznych auli i sal wykładowych, mieści w pełni wyposażoną salę rozpraw, umożliwiającą przeprowadzanie symulacji postępowań sądowych. Biblioteka – czytelnia, wypożyczalnia i pracownie biblioteczne – mieszczą się na parterze, natomiast magazyny niżej – w przyziemiu. Powierzchnia Biblioteki wynosi ok. 1 600 m². Czytelnia dysponuje 108 miejscami dla czytelników, 60 komputerami z pełnym dostępem do Internetu i uniwersyteckiej sieci biblioteczno-informacyjnej.

Ilustr. 3. Obecna siedziba Wydziału Prawa i Administracji, ul. Bankowa 11b

Źródło: Biuro Prasowe UŚ.

Dla Biblioteki najcenniejsi byli zawsze czytelnicy i ich potrzeby. Równie ważni byli i są wszyscy pracujący w niej bibliotekarze, poczynając od śp. dra Tadeusza Huczyńskiego – zatrudnionego na umowie zleceniu w latach 1964–1968 roku, poprzez śp. dr Janinę Woźnicką kierownika Biblioteki w latach 1967–1971 i pierwszego bibliotekarza na etacie, a także kolejnego bibliotekarza i kierownika Biblioteki – mgr Danutę Gburską.

Pierwszym pracownikiem Biblioteki był zatrudniony w 1964 roku w ramach prac zleconych dr Tadeusz Huczyński, który nie był bibliotekarzem, lecz prawnikiem. Do prac w Bibliotece włączali się wówczas młodszy pracownicy naukowcy i wybrani studenci – przywozili książki z UJ, kon-

sultowali zakupy nowości, inwentaryzowali je, a nawet uczestniczyli w dyżurach. Ślady ich pracy znajdujemy do dzisiaj w inwentarzach bibliotecznych.

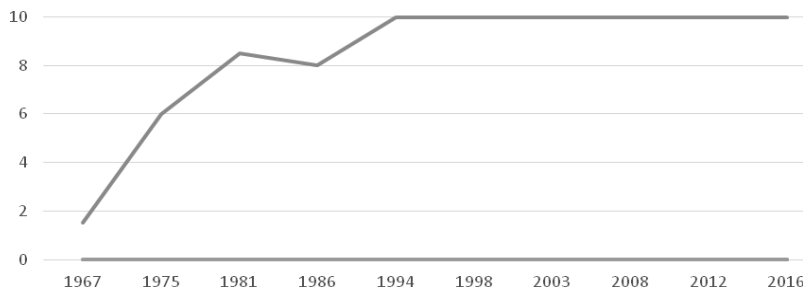
AUTOR		TYTUŁ	
1		1	
2		2	
3		3	
4		4	
5		5	
6		6	
7		7	
8		8	
9		9	
10		10	
11		11	
12		12	
13		13	
14		14	
15		15	
16		16	
17		17	
18		18	
19		19	
20		20	
21		21	
22		22	
23		23	
24		24	
25		25	
26		26	
27		27	
28		28	
29		29	
30		30	
31		31	
32		32	
33		33	
34		34	
35		35	
36		36	
37		37	
38		38	
39		39	
40		40	
41		41	
42		42	
43		43	
44		44	
45		45	
46		46	
47		47	
48		48	
49		49	
50		50	
51		51	
52		52	
53		53	
54		54	
55		55	
56		56	
57		57	
58		58	
59		59	
60		60	
61		61	
62		62	
63		63	
64		64	
65		65	
66		66	
67		67	
68		68	
69		69	
70		70	
71		71	
72		72	
73		73	
74		74	
75		75	
76		76	
77		77	
78		78	
79		79	
80		80	
81		81	
82		82	
83		83	
84		84	
85		85	
86		86	
87		87	
88		88	
89		89	
90		90	
91		91	
92		92	
93		93	
94		94	
95		95	
96		96	
97		97	
98		98	
99		99	
100		100	

Ilustr. 4. Pierwsza księga inwentarzowa BWPIA, s. 1. Fot. Marta Kunicka

Dr Huczyński wprowadził układ książek wg działów i tak też prowadził inwentarze. Stan ten przetrwał do 1968 roku. Pierwszym bibliotekarzem została zatrudniona od 15 października 1967 roku dr Janina Woźnicka³, która rozpoczęła pracę na etacie starszego bibliotekarza na stanowisku kierownika Biblioteki Wydziału Prawa Filii UJ, a następnie w roku 1968 na etacie kustosa dyplomowanego i kierownika Biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu Śląskiego. W październiku 1971 roku powierzono jej funkcję kierownika Biblioteki Instytutu Fizyki, którą współtworzyła i kierowała do 30 września 1978 roku. Na Wydziale Prawa i w Instytucie Fizyki prowadziła wykłady dla studentów I roku z przysposobienia bibliotecznego. W latach 1968–1975 była członkiem Senackiej Komisji Bibliotecznej Uniwersytetu Śląskiego. Od 1 października 1978 roku pracowała na stanowisku adiunkta w Zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej w Instytucie Literatury i Kultury Polskiej na Wydziale Filologicznym UŚ. Z dniem 30 czerwca 1980

³ D. GBURSKA: *Woźnicka Janina*. W: *Słownik pracowników książki polskiej. Suplement 4*. Warszawa 2016, s. 309.

roku odeszła na emeryturę, ale prowadziła jeszcze na pół etatu zajęcia w roku akademickim 1980/1981. Trzecim pracownikiem została w 1968 roku, zatrudniona na pracach zleconych, finansowanych przez Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Danuta Polczyk (obecnie Gburska), która pracuje do dzisiaj, przeszedłszy wszystkie stanowiska biblioteczne – od pomocnika bibliotekarza do kustosa. W październiku 1971 roku powierzono jej funkcję kierownika Biblioteki, którą pełni w dalszym ciągu. W okresie pięćdziesięciu lat w Bibliotece pracowało siedemdziesiąt osiem osób, w tym dwudziestu dwóch mężczyzn (zob. aneks)⁴. Personel stale się zmieniał⁵. Mimo to swoje życie z Biblioteką na długi okres związali: mgr Władysława Stec, mgr Stefania Westwańska, Iwona Gniatkowska-Socha, mgr Janusz Rogoż, a z pracujących obecnie: mgr Grażyna Stachura, dr Marta Kunicka, mgr Dominika Bara, mgr Magdalena Gapińska, mgr Iwona Olszewska, mgr Tomasz Ozygała, mgr Marzena Gembalczyk, mgr Dominika Potempa, mgr Alina Grzegorzczuk. Od dłuższego już czasu zatrudnieni pracownicy są absolwentami studiów z zakresu informacji naukowej i bibliotekoznawstwa lub innych, uzupełnionych studiami podyplomowymi, podnoszą swoje kwalifikacje uczestnicząc w różnych kursach specjalistycznych, językowych i konferencjach.

Wykres 1. Dynamika wzrostu etatów pracowników Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji UŚ w latach 1967–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Biblioteki.

⁴ W latach 60. do 80. znalezienie odpowiedniego kandydata do pracy w bibliotece było bardzo trudne. Wynikało to z niskich pensji oraz dużej liczby ofert na rynku pracy. Zatrudnienie w bibliotekach znajdowali kandydaci po różnych kierunkach studiów, jak i po maturze. W Bibliotece Wydziału często szukali pracy kandydaci na studia prawnicze, którzy zwykle po roku zdawali egzaminy na studia i zwalniali się z pracy lub studiując zaocznie dalej pracowali.

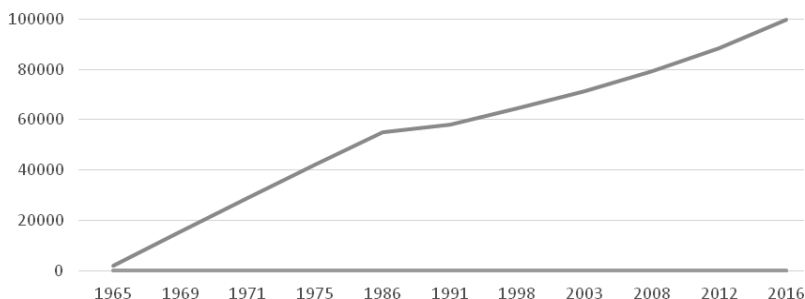
⁵ W sprawozdaniu z działalności Biblioteki za rok 1976 podkreślono, że zatrudnienie charakteryzuje się dużą fluktuacją ze względu na niskie uposażenie.

Stan zatrudnienia w Bibliotece ustalił się w połowie lat osiemdziesiątych minionego wieku na dziesięć etatów. Mimo stałego powiększania się księgozbioru i znacznego przyrostu czytelników, liczba etatów nie uległa zmianie⁶.

Biblioteka Wydziałowa jest jednostką bez podziału administracyjnego, jednak poszczególni pracownicy specjalizują się w gromadzeniu zbiorów, wstępnym opracowaniu, opracowaniu alfabetycznym i rzeczowym zbiorów oraz udostępnianiu i działalności informacyjnej.

Biblioteka jest komórką Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, który finansuje wszystkie wydatki Biblioteki. Nadzór merytoryczny nad Biblioteką sprawuje Dyrektor Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej.

Na księgozbiór Biblioteki Wydziałowej składają się przede wszystkim książki i wydawnictwa ciągle z zakresu prawa i nauk pokrewnych. Dynamikę wzrostu księgozbioru ilustruje wykres 2.

Wykres 2. Dynamika przyrostu zainwentaryzowanych zbiorów zwartych Biblioteki WPiA UŚ w latach 1965–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Biblioteki.

Gromadzenie księgozbioru odbywało się różnymi drogami. Najczęściej był to zakup (niezwykle antykwaryczny), dary i wymiana między bibliotekami.

W pierwszych latach podstawę księgozbioru stanowiły trzy filary: zbiory przekazywane przez UJ, depozyt Biblioteki Śląskiej⁷, zakupy nowości finansowane przez Wojewódzką Radę Narodową (WNR). Od początku istnienia Punktu Konsultacyjnego Biblioteka, jego twórcy i organizato-

⁶ Zdarzały się nawet sytuacje, że na miejsce osób chorych, przebywających na dłuższym zwolnieniu lekarskim nie można zatrudnić nikogo na zastępstwo (np. od grudnia 2016 r. – 2 osoby przebywają na L4 i urlopie macierzyńskim).

⁷ Depozyt powstał na podstawie umowy z dnia 9 lutego 1965 roku pomiędzy Pełnomocnikiem Rektora UJ prof. Kazimierzem Popiołkiem a dyrektorem Biblioteki Śląskiej doc. dr. Jackiem Koraszewskim.

rzy uznali potrzebę szybkiego stworzenia zaplecza bibliotecznego dla studentów i pracowników naukowych. Ówczesny Przewodniczący WRN w Katowicach Jerzy Ziętek doceniał rolę studiów w podnoszeniu kwalifikacji pracowników rad narodowych i udzielał poważnych dotacji na zakup książek i zatrudnienie na pracach zleconych bibliotekarzy. Uniwersytet Jagielloński przekazywał nowe nabytki zagraniczne i zaprenumerował od 1976 roku dla Biblioteki Filii siedem tytułów czasopism zagranicznych (tzw. dewizowych). W listopadzie 1965 roku księgozbiór Biblioteki liczył już powyżej dwóch tysięcy woluminów książek i czasopism. Były to przede wszystkim podręczniki z historii państwa i prawa oraz podręczniki do nauki języków.

Niemają wkład w tworzenie koniecznego księgozbioru miały także, nabyte dzięki staraniom władz Wydziału oraz kierownictwa Biblioteki Wydziałowej, księgozbiory profesorów – Romana Longchamps de Berier⁸, Ludwika Erhlicha⁹, Stefana Rozmaryna¹⁰, Bohdana Winiarskiego¹¹, Cezarego Berezowskiego¹², Jerzego Sawickiego¹³, Karola Koranyi¹⁴, Kazimierza Przybyłowskiego¹⁵, Mieczysława Sośniaka¹⁶, Manfreda Lachsa¹⁷. Ogromną pomocą w kompletowaniu księ-

⁸ Romana Longchamps de Berier (1883–1941) – wybitny cywilista okresu międzywojennego, ostatni rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, zamordowany przez Niemców w 1941 roku.

⁹ Ludwik Erlich (1889–1968) – profesor Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, autor pierwszego polskiego podręcznika do prawa międzynarodowego publicznego *Prawo narodów* (Lwów 1929), także dyplomata.

¹⁰ Stefan Rozmaryn (1908–1969) – zakres jego zainteresowań obejmował zagadnienia państwowo-prawne oraz cywilno-prawne. Profesor Uniwersytetu Warszawskiego, współtwórca i wykładowca Międzynarodowego Wydziału Prawa Porównawczego w Strasburgu.

¹¹ Bogdan Winiarski (1884–1969) – profesor Uniwersytetu Poznańskiego, w latach 1928–1935 poseł na Sejm. Po wojnie sędzia Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości w Hadze.

¹² Cezary Berezowski (1898–1970) – wybitny znawca prawa międzynarodowego, przedstawiciel Polski w Trybunale Arbitrażowym w Hadze.

¹³ Jerzy Sawicki (1910–1967) – profesor, związany z Uniwersytetem Łódzkim i Warszawskim. Znanca prawa karnego, także publicysta i popularyzator prawa na łamach m.in. „Kuźnicy”, „Odry”, „Przekroju”.

¹⁴ Karol Koranyi (1897–1964) – historyk prawa, profesor, związany z Uniwersytetem Jana Kazimierza we Lwowie, a po wojnie Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytetem Warszawskim. Inicjator „Czasopisma Prawno-Historycznego”, ukazującego się do dziś.

¹⁵ Kazimierz Przybyłowski (1900–1987) – profesor, nazywany ojcem polskiego prawa międzynarodowego. Związany z Uniwersytetem Jana Kazimierza we Lwowie, po 1945 roku z Uniwersytetem Jagiellońskim. Członek Komisji Kodyfikacyjnej RP. Wybitny znawca prawa międzynarodowego prywatnego.

¹⁶ Mieczysław Sośniak (1920–1991) – profesor, organizator i pierwszy dziekan katowickiego Wydziału Prawa i Administracji, współtwórca Biblioteki WPiA. Wybitny znawca prawa cywilnego oraz prawa międzynarodowego prywatnego.

¹⁷ Manfred Lachs (1914–1993) – profesor, związany z Uniwersytetem Warszawskim, członek PAN-u, Był członkiem polskiej delegacji na Zgromadzeniu Ogólnym ONZ oraz sędzią Międzynarodowego Trybunału Spra-

gozbioru okazał się apel Ministra Sprawiedliwości do sądów, prokuratur i notariatów, aby nieaktualne i niepotrzebne im piśmiennictwo przysyłano do Biblioteki nowo powstałego Wydziału Prawa w Katowicach.

Jak wspomina Profesor Kazimierz Marszał: „Mieliśmy jednak to szczęście, że na początku lat siedemdziesiątych, pojawił się u nas prof. Jerzy Bafia, który był dygnitarzem Ministerstwa Sprawiedliwości, później pierwszym prezesem Sądu Najwyższego i ministrem. Profesor Jerzy Bafia przez kilka miesięcy był dziekanem naszego Wydziału i zainicjował wspaniałą akcję. Zwrócił się do wszystkich prezesów sądów w Polsce, aby książki, które uznają za niepotrzebne, przysyłali do Uniwersytetu Śląskiego”¹⁸.

Również śląscy prawnicy – sędziowie, adwokaci, przechodzący na emeryturę lub ich rodziny – przekazywali nam księgozbiory. Największy zbiór pozyskany w ten sposób przekazała rodzina mec. dr Władysława Bugajskiego¹⁹. Ponadto księgozbiór sukcesywnie wzrastał dzięki zakupom nowych nabytków. Finansowanie zakupów odbywało się na przestrzeni lat ze środków statutowych, a często także z badań strukturalnych i grantów. Większość księgozbioru została nabyta ze środków wypracowanych na Wydziale Prawa i Administracji. Zakupy odbywały się (i odbywają) zawsze po konsultacjach z pracownikami Wydziału, dzięki czemu profil zgromadzonych materiałów jest zgodny z profilem zainteresowań badawczych kadry naukowej. Szczególnie starannie wybiera się tytuły zagraniczne (kiedyś z tzw. strefy pozarublowej, na których zakup co roku biblioteki uniwersyteckie otrzymywały skromną pulę dewizową).

Obecnie księgozbiór liczy ok. 105 000 wol. druków zwartych.

W pierwszych latach działalności Biblioteki równie intensywnie rozwijał się zbiór czasopism. Pozyskiwano je najczęściej drogą kupna, ale duża część tzw. historycznych periodyków trafiła do Biblioteki w 1968 roku z zasobów sądów, prokuratury czy biur notarialnych. Tym sposobem w zbiorach Biblioteki znalazły się przedwojenne tytuły, takie jak: „Głos Sądownictwa”, „Orzecznictwo Sądów Polskich”, „Proces Cywilny” czy „Dzienniki Rządu Krajowego” i „Dzienniki Praw”. Do lat dziewięćdziesiątych przyrost tytułów czasopism był gwałtowny, ale warto zwrócić uwagę,

wiedliwości w latach 1967–1993 (najdłużej w historii). W okresie od 1973 do 1976 pełnił funkcję przewodniczącego Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości. Zwany ojcem prawa kosmicznego.

¹⁸ K. MARSZAŁ: *Prawnik musi przede wszystkim myśleć*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 2017, nr 4, s. 7.

¹⁹ Mecenasa związał się z Wydziałem uczestnicząc w seminarium doktoranckim Prof. Mieczysława Sośniaka, którego znał jeszcze z czasów lwowskich. W 1972 r. obronił pracę doktorską pt.: *Normy regulujące prawne stosunki własności a postacie prawa własności w PRL*, której promotorem był prof. Mieczysław Sośniak. Po śmierci Mecenasa żona i córki przekazały księgozbiór Bibliotece. W ostatnich dniach córka Mecenasa – Jolanta Bugajska-Wierzbicka (również adwokat), przechodząc na emeryturę przekazała Bibliotece księgozbiór swojej kancelarii.

że prenumerowano wówczas – poza czasopismami naukowymi, także popularne dzienniki oraz tygodniki o tematyce popularnonaukowej („Prawo i Życie”, „Forum”) i społecznej („Polityka”, „Wprost”). W latach dziewięćdziesiątych minionego wieku budżet na zakup nowych periodyków uległ zmniejszeniu. Prenumerata sięgała 300 tytułów (z czego 25% to tytuły obcojęzyczne) i stan ten utrzymuje się do dzisiaj. Nie oznacza to, że nowych tytułów nie przybywa a jedynie, że liczba czasopism nowych i tych schodzących z rynku, równoważy się. Od dłuższego już czasu wszystkie czasopisma są prenumerowane w jednym egzemplarzu, ponieważ coraz więcej czasopism można znaleźć w wersji online, upowszechniły się również skanery i możliwość kserokopiowania interesujących artykułów. Obecnie zbiór czasopism liczy ok. 55 000 wol. Na bieżąco prenumerujemy 250 tytułów czasopism polskich i 58 tytułów zagranicznych. Ponadto wiele czasopism dostępnych jest dziś wyłącznie w wersjach elektronicznych poprzez bazy danych i platformy cyfrowe, a tych przywoływana statystyka nie obejmuje.

Jak wspomniano, ogromną część dostępnych zbiorów czasopism stanowią dziś źródła elektroniczne. Jest to zbiór imponujący i wciąż rosnący²⁰. Zdalny dostęp do pełnych tekstów czasopism zapewniają m.in. bazy „LEX”, „Legalis”, „INFOR Lex”, „Ars Lege”. Zagraniczne czasopisma dostępne są poprzez bazy danych z zakresu prawa – „Oxford Journal Law”²¹, „HeinOnline”²², „Westlaw International”²³ i – ostatnio zakupiona licencja – „Legal Source”²⁴. Szczegółowy wykaz wszystkich czasopism dostępny jest na stronie Biblioteki WPiA UŚ²⁵. Regularnie prezentujemy także kolejne bazy w ramach testów, co spotyka się z dużym zainteresowaniem zwłaszcza pracowników Wydziału.

Nowoczesne technologie dają ogromne możliwości dostępu do publikacji z całego świata, co otwiera zupełnie nowe perspektywy w działalności bibliotek. Jest to niezwykle istotne zwłaszcza w tak dynamicznie zmieniającym się obszarze jak prawo, więc przedstawienie czytelnikom jak najszerszej oferty w tym zakresie stanowić powinno priorytet każdej biblioteki dziedzinowej.

²⁰ Na ten temat pisały także: M. GAPIŃSKA, M. KUNICKA: *Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ – wczoraj, dziś i jutro*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 293–298.

²¹ Zawiera ok. 40 tytułów czasopism Oxford University Press.

²² Kolekcja ponad 1 250 czasopism anglojęzycznych z zakresu prawa i dyscyplin pokrewnych.

²³ Dostęp do źródeł pochodzących z 17 tys. baz danych, zawierających ok. 1 mld rekordów, 700 przeglądów prawniczych, 7 tys. bieżących publikacji prasowych i biznesowych, stanowiąca podstawowe narzędzie wyszukiwania informacji prawnej w Stanach Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Kanadzie.

²⁴ Ponad 1 100 czasopism pełnotekstowych, opracowane przez specjalistów szczegółowe dane bibliograficzne artykułów z tysięcy innych czasopism prawniczych, roczników, statutów, publikacji uniwersyteckich i dokumentów rządowych i ponad 320 przeglądów prawnych.

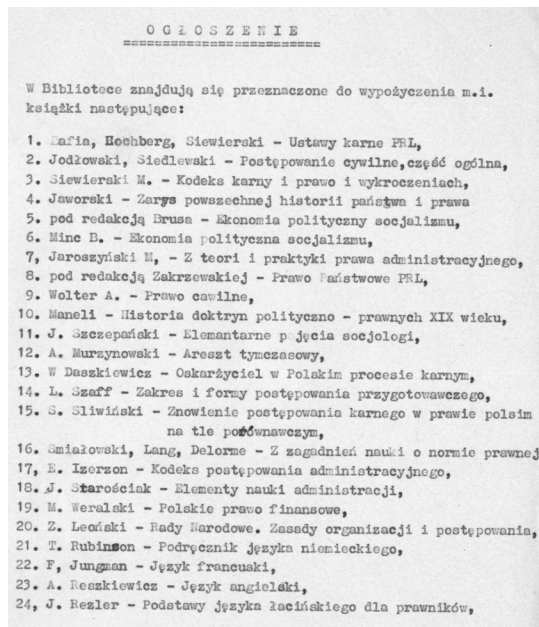
²⁵ Dostęp z adresu: <http://www.wpia.us.edu.pl/czasopisma-elektroniczne>.

Informacje o zawartości księgozbioru zawierają tradycyjne katalogi kartkowe – alfabetyczny oraz – zamknięty w 2003 roku – rzeczowy. Od 1999 roku Biblioteka WPiA UŚ w ramach systemu biblioteczno-informacyjnego UŚ współtworzy również katalog elektroniczny OPAC. Poza opracowywaniem bieżących nabytków, katalog OPAC stale uzupełniany jest w ramach retrokonwersji.

Informacje o wszystkich polskich publikacjach prawniczych znajdziemy w „Polskiej Bibliografii Prawniczej” wydawanej od 1945 roku przez Instytut Nauk Prawnych PAN, obecnie również w wersji elektronicznej, dostępnej w Bibliotece.

Twierdzenie, że istotą działania biblioteki jest udostępnianie zbiorów to truizm, ale przecież nie można nie wspomnieć, że istnienie biblioteki ma sens tylko wtedy, gdy jej zbiory są wykorzystane. Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji od zawsze cieszyła się dużą frekwencją Czytelników. Jak ilustruje wykres 3, dotyczący wyłącznie użytkowników zarejestrowanych, a więc studentów studiów dziennych i zaocznych, doktorantów, słuchaczy studiów podyplomowych oraz pracowników naukowych, pracowników Bibliotek i pracowników o innym statusie, a także emerytowanych pracowników UŚ – liczba czytelników w historii Wydziału miała na ogół tendencję wzrostową²⁶. Od roku 1992 wrastała liczba czytelników, a godziny otwarcia Biblioteki ulegały wydłużeniu.

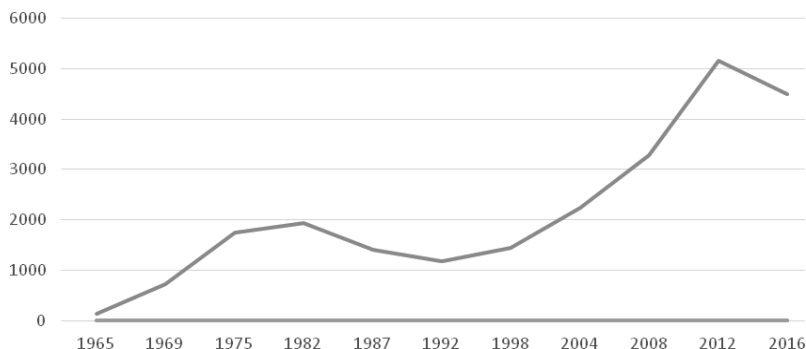
Dziś czytelnia działa codziennie przez 11 godzin, a wypożyczalnia 9 (w soboty, obie agendy – po 7 godzin). Szczególnie gwałtowny przyrost czytelników nastąpił pod koniec XX i w pierwszym dziesięcioleciu XXI wieku, a to głównie za sprawą studentów studiów zaocznych, których w rekordowych latach przyjmowano nawet cztery tysiące na rok. Obecnie liczba czytelników ustaliła się na poziomie ok. pięciu tysięcy rocznie.

Ilustr. 5. Pierwszy „katalog” (sic!). Fot. Marta Kunicka

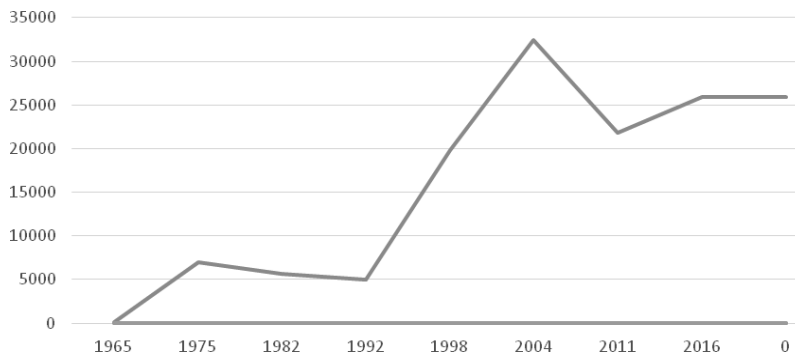
²⁶ Z informacji ze sprawozdania za rok 1965 wynika, że w wypożyczalni zarejestrowano 132 czytelników, którzy wypożyczyli 392 woluminy. Biblioteka udostępniała swoje zbiory we wtorki i czwartki przez 2 godziny i w soboty i niedziele przez 2,5 godziny.

Mimo, że liczba czytelników po okresie intensywnego wzrostu ustabilizowała się na stałym poziomie, liczba wypożyczeń jest bardzo dynamiczna (po roku 1992). Opisywany wyżej wzrost liczby studentów prawa w latach 1993–2005, znalazł wyraźne odbicie w liczbie wypożyczeń. Interesującym zjawiskiem jest jednak, następujący w następnym okresie (po 2005 roku) ich spadek. Wiąże się to, nie tylko z mniejszą liczbą studentów, przyjętych na studia zaoczne, ale także z nabywaniem książek tylko w jednym egzemplarzu, udostępnianym wyłącznie na miejscu. Coraz więcej czytelników zaczęło korzystać także z publikacji na nośnikach elektronicznych, do których mają właściwie nieograniczony dostęp.

Wykres 3. Dynamika wzrostu zarejestrowanych czytelników Biblioteki WPiA UŚ w latach 1965–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Biblioteki.

Wykres 4. Dynamika wzrostu wypożyczeń zbiorów Biblioteki WPiA UŚ w latach 1965–2016

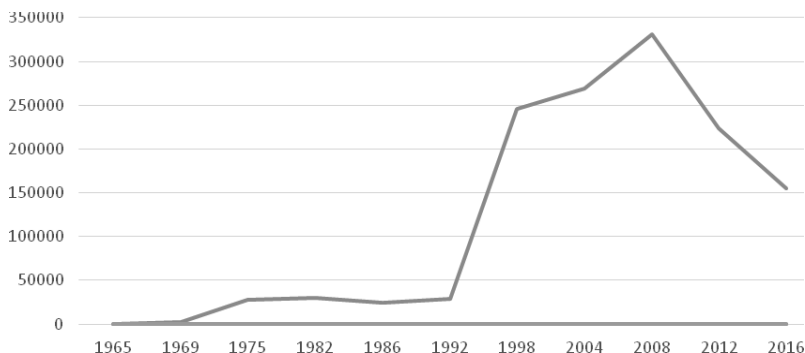
Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Biblioteki.

Nasza placówka jest biblioteką akademicką, ale dostęp do jej zbiorów na miejscu mają wszyscy zainteresowani.

Czytelnia Biblioteki liczy obecnie 108 miejsc, w tym 50 stanowisk komputerowych. W Czytelni znajduje się księgozbiór prezencyjny liczący ok. 20 tys. woluminów książek oraz ok. 300 tytułów czasopism bieżących. Wykres 5. ilustruje dynamikę udostępniania zbiorów.

W pierwszym roku działalności (1965) z czytelni skorzystało trzydziestu czytelników, korzystając z czterdziestu woluminów. Intensywny wzrost, przypadający na lata 90. wiązał się nie tylko ze wzrostem przyjęć studentów na kierunki zaoczne, ale także z otwarciem kierunków prawa i administracji na licznych prywatnych uczelniach, których gwałtowny rozwój można było wówczas obserwować. Placówki te wchodziły na rynek kształcenia praktycznie bez zaplecza naukowego, natomiast studenci tych uczelni licznie korzystali z materiałów naszej Biblioteki. Obecnie obserwujemy wciąż znaczny udział tych czytelników w korzystaniu z naszych zbiorów²⁷.

W 2008 roku, po zakupieniu bramki, zainicjowaliśmy w czytelni wolny dostęp do księgozbioru. Czytelnicy mogą swobodnie korzystać z materiałów, bez konieczności udostępniania poszczególnych egzemplarzy przez system informatyczny.

Wykres 5. Dynamika udostępniania zbiorów Biblioteki WPiA UŚ w latach 1965–2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności Biblioteki.

Poza tradycyjnym udostępnianiem zbiorów Biblioteka prowadzi również działalność informacyjną. Bazy danych stanowią dziś podstawowy warsztat pracownika naukowego i studenta, dlatego dbałość o ten zasób jest priorytetem naszej Biblioteki. Wiąże się z tym ściśle działalność

²⁷ Szczególnie duże zainteresowanie zbiorami Biblioteki WPiA tej grupy czytelników można zaobserwować w piątki i soboty.

ność dydaktyczna, która jest istotną częścią pracy biblioteki naukowej. Szczególne wyzwania stają przed nią w obliczu intensywnego rozwoju technologii informacyjnych i świadomego korzystania z elektronicznych źródeł. Mimo że młode pokolenie rozpoczynające obecnie naukę na wyższej uczelni doskonale odnajduje się w świecie cyfrowym i nie ma problemów z obsługą programów komputerowych, Biblioteka Wydziałowa prowadzi takie kursy nie tylko na początku roku akademickiego, ale – dla wszystkich zainteresowanych – zajęcia odbywają się przez cały rok, raz w miesiącu. Poza zaprezentowaniem zasobów Biblioteki oraz nauki poruszania się po katalogu OPAC, Czytelnik zapoznaje się z zasobami źródeł elektronicznych, w tym nabiera umiejętności w korzystaniu z baz prawniczych oraz bibliografii, co stanowi podstawę warsztatu każdego przyszłego prawnika. Szkolenia dostępne są nie tylko dla studentów, ale dla wszystkich użytkowników Biblioteki.

Poza szkoleniami prowadzonymi przez pracowników Biblioteki, kilka razy w roku organizowane są także szkolenia z baz danych, prowadzone przez przedstawicieli wydawców tych baz. Szkolenia te są bezpłatne, a ich efektem – poza umiejętnością korzystania z bazy – są imienne certyfikaty, cieszące się wśród czytelników ogromną popularnością. Szczególnie często prezentacje baz prowadzone są przez przedstawicieli bazy „Lex” (Wolters Kluwer) i „Legalis” (C.H. Beck), choć nierzadko także przedstawicieli innych firm – „Westlaw” czy „EBSCO”. W szkoleniach tych biorą udział nie tylko czytelnicy, ale także pracownicy Biblioteki. Prowadzona działalność wymaga od nich bowiem stałego doskazywania i rozwoju zawodowego. Pracownicy Biblioteki stale rozwijają swoje zainteresowania i podejmują nowe wyzwania. Nie bez znaczenia pozostaje udział w licznych konferencjach, w tym w corocznych zjazdach kierowników bibliotek, opisanych szerzej w dalszej części niniejszego opracowania.

Warto tu przywołać konferencje, organizowane przez naszą Bibliotekę, które adresowane były do osób zainteresowanych tematyką prawa autorskiego i zagadnieniami poświęconymi współczesnym bibliotekom akademickim. Ciekawą konferencję zorganizowano na Wydziale Prawa i Administracji UŚ w dniach 22–23 czerwca 2006 roku, której adresatami byli kierownicy bibliotek prawniczych w Polsce. Rozmowy koncentrowały się wówczas wokół bliższej współpracy tych bibliotek. Postanowiono sporządzić wspólną listę czasopism zagranicznych sprowadzanych do poszczególnych Wydziałów Prawa (obecnie jest ona dostępna pod adresem: <https://prawo.uni.wroc.pl/tresc/430>). Lista jest co roku aktualizowana i bardzo przydatna. Wymieniano się także doświadczeniami w rozwiązywaniu problemów finansowych, kontaktach z czytelnikiem. Rozmawiano również o mankamentach związanych z budownictwem nowym bibliotek i uciążliwościach w starych budynkach.

W ramach XXI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych SBP przy ZO w Katowicach w 2010 roku Biblioteka WPiA UŚ zorganizowała konferencję „Prawo autorskie w bibliotekach”. W spotka-

niu wzięło udział 140 bibliotekarzy z różnego typu bibliotek województw dolnośląskiego, opolskiego, małopolskiego i śląskiego a także pracownicy naukowcy i studenci Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ. Wystąpienia prelegentów: Piotra Ślęzaka (UŚ), Sybilli Stanisławskiej-Kloc (UJ), Barbary Szczepańskiej (Kancelaria Lovells) i Andrzeja Koziary (UŚ) zostały przyjęte z dużym zainteresowaniem i wywołały żywą dyskusję²⁸.

Cztery lata później, 26–27 czerwca 2014 roku, podjęto się organizacji XII Konferencji Kierowników Polskich Bibliotek Prawniczych „Książka i Biblioteka wczoraj i dziś” z udziałem licznie zaproszonych prelegentów i gości, m.in. prof. Mariana Mikołajczyka czy prof. Czesława Martysza.

Pracownicy Biblioteki WPiA UŚ są autorami wielu publikacji. Janina Woźnicka w roku 1974 zainicjowała opracowanie *Bibliografii Publikacji Naukowych Pracowników Uniwersytetu Śląskiego*, w której część dotyczącą dorobku pracowników Wydziału Prawa i Administracji przygotowała Danuta Gburska²⁹. Kolejne części *Bibliografii* ukazały się również przy jej współudziale³⁰. Bibliografia publikacji pracowników WPiA za lata 1968–1977 w opracowaniu Danuty Gburskiej ukazała się także w zeszytach „*Studia Iuridica Silesiana*”³¹. Aktualnie bibliografowanie prac pracowników Wydziału kontynuuje w wersji elektronicznej Dominika Bara. Warto tutaj podkreślić, że zainteresowania naukowe Janiny Woźnickiej były szerokie i nie skupiały się jedynie na bibliografii³².

²⁸ M. KYCLER: *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 2: Lata 2010–2014*. „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2, s. 138.

²⁹ *Bibliografia publikacji naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego w latach 1968–1972*. Oprac. J. WOŹNICKA. Materiały Wydziału Prawa i Administracji za lata 1971–1972 zebrała D. POŁCZYK. Katowice 1974.

³⁰ Zob. *Bibliografia publikacji naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego za lata 1973–1974*. Oprac. D. GBURSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK, Z. MAKOWSKA, A. MARCY, H. WOŹNIAK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1977; *Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Śląskiego za rok 1975*. Oprac. D. GBURSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK, Z. MAKOWSKA, A. MARCY, H. WOŹNIAK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1978; *Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Śląskiego za rok 1976*. Oprac. D. GBURSKA, J. DŁUŻYŃSKA, H. FLORKOWSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1979.

³¹ *Bibliographia 1968–1974*. Oprac. D. GBURSKA. „*Studia Iuridica Silesiana*” t. 1 (1976), s. 265–281 oraz *Bibliografia publikacji pracowników Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego za lata 1975–1977*. Oprac. D. GBURSKA. „*Studia Iuridica Silesiana*” t. 3 (1978), s. 133–150.

³² Zob. także: J. WOŹNICKA: *Józef Lompa. Katalog centralny*. Katowice 1962; EADEM: *Kalendarz Cieszyński 1857–1914*. „*Zaranie Śląskie*” 1964, nr 2, s. 304–312; EADEM: *O dawnych kalendarzach śląskich*. „*Biuletyn Informacyjny Biblioteki Śląskiej*” 1965, nr 1–3, s. 43–66; EADEM: *Organizacja biblioteki zakładowej wyższej uczelni w oparciu o rzeczowy układ księgozbiorów*. Katowice 1980; EADEM: *Organizacja biblioteki zakładowej wyższej uczelni na podstawie rzeczowego układu księgozbiorów na przykładzie Biblioteki Instytutu Fizyki Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Z problemów organizacji pracy bibliotecznej*. T. 2. Red. A. JAROSZ, H. KOT. Katowice 1983, s. 55–66.

W dorobku pracowników Biblioteki znajdują się także prace Magdaleny Gapińskiej i Marty Kunickiej³³. Publikowano także w wydawnictwach jubileuszowych pod red. Antoniego Barciała *Wyrósł z dobrego drzewa*³⁴ oraz *Zmarli pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2008. „Non omnis moriar”*³⁵. Niebagatelny jest też udział Marty Kunickiej w redagowaniu czasopisma „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”³⁶.

Działalność Biblioteki to także organizacja wystaw. Na stałe zagościła u nas wystawa nowych nabytków, ciesząca się zainteresowaniem zwłaszcza pracowników naukowych. Impulsem do organizacji wystaw okolicznościowych są z kolei wyjątkowe wydarzenia czy jubileusze. Nie sposób przywołać je wszystkie, warto jednak wymienić wystawę z okazji wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej „Unia Europejska i prawo”, wystawę związaną z obchodami jubileuszu 50-lecia naszego Wydziału, poświęconą znajdującym się w naszych zasobach skarbowi i księgozbiorom po zmarłych profesorach, ekspozycje poświęcone naszym wybitnym profesorom, historii naszej Biblioteki, czy historii konstytucji.

Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ prowadzi szeroko rozumianą współpracę z innymi jednostkami naukowymi. I nie chodzi tu jedynie o współpracę w ramach Uczelni – z CINIb-ą czy bibliotekami wydziałowymi UŚ w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych, wymiany publikacji, porozumienia w zakresie gromadzenia zbiorów, czy inną kooperację, wynikającą z wzajemnych powiązań i zależności. Działalność ta jest bowiem immanentnie wpisana w funkcjonowanie każdej jednostki w ramach sieci bibliotek UŚ.

Należy wspomnieć o stałej obecności przedstawiciela Biblioteki, od początku powołania Senackiej Rady Bibliotecznej UŚ w 1968 roku, najpierw Kierownika Biblioteki Janiny Woźnickiej, a później Danuty Gburskiej jako sekretarza, a w latach 1981–1999 jako wybieralnego przedstawiciela bibliotekarzy w Radzie. W skład Rady wchodził wybitni profesorowie Wydziału: od jej przewodniczącego prof. dr hab. Tadeusza Zielińskiego, poprzez prof. dr hab. Waleriana Pańkę do prof. dr hab. Leszka Ogiegly, który zasiadał w Radzie przez wiele kadencji.

Warto także zwrócić uwagę na interesującą współpracę bibliotek dziedzinowych, a mianowicie bibliotek prawniczych³⁷. Formalnie – bezpośredni impuls do współpracy bibliotek naukowych

³³ M. GAPIŃSKA, M. KUNICKA: *Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ...*, s. 293–299.

³⁴ *Wyrósł z dobrego drzewa. Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. [Red. nauk. A. BARCIAŁ]. Katowice 1998.

³⁵ *Zmarli pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2008. „Non omnis moriar”*. Red. A. BARCIAŁ. Katowice 2008.

³⁶ Marta Kunicka od 2009 roku stale współpracuje z redakcją i odpowiada za dział wydarzeń.

³⁷ Przez biblioteki prawnicze rozumiemy biblioteki uniwersyteckie wydziałów prawa, Bibliotekę Sejmową, Bibliotekę INP PAN, Bibliotekę Sądu Najwyższego, biblioteki sądów i prokuratur, biblioteki kancelarii. Bibliote-

dała *Uchwała nr 35 Rady Ministrów z 12 lutego 1971 roku*³⁸. Z inicjatywą współpracy między bibliotekami prawniczymi wystąpiła mgr Wanda Tekla Zawilińska – Kierownik Biblioteki Instytutu Nauk Prawnych PAN w 1971 roku. Po Bibliotece INP PAN inicjatywę współpracy przejęła Biblioteka Sejmowa, która *Zarządzeniem nr 1 Ministrów Kultury i Sztuki, Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz sekretarza naukowego PAN z 26 kwietnia 1979 roku w sprawie ustalania zasad i planu specjalizacji zbiorów bibliotecznych oraz wyznaczenia bibliotek centralnych i wyznaczenia ich zadań*, stała się Centralnym Ośrodkiem Informacji Legislacyjnej. Postęp techniczny, komputeryzacja, zmiany systemowe spowodowały, że formalna współpraca ustała³⁹.

Dotychczasowe spotkania zaowocowały jednak nawiązaniem kontaktów pomiędzy bibliotekarzami Biblioteki Sejmowej, bibliotek wydziałowych, Biblioteki Instytutu Nauk Prawnych, które przetrwały i od 2003 roku są kontynuowane jako nieformalne, coroczne spotkania kierowników wydziałowych bibliotek prawniczych, do których dołączyły Biblioteka Sejmowa, Biblioteka Instytutu Nauk Prawnych PAN, Biblioteka Collegium Polonicum w Słubicach, Biblioteka Kancelarii Hogan Lovells, a ostatnio Biblioteka Akademii Frycza Modrzewskiego.

Potrzeba takiej koegzystencji bibliotek prawniczych wyniknęła zatem ze szczególnego charakteru tych księżnic, związanego ze specyfiką ograniczonego tematycznie księgozbioru i zależnego od szybko zmieniających się aktów prawnych. Dziś współdziałanie to obejmuje funkcje gromadzenia, opracowania, przechowywania i udostępniania zbiorów oraz działalność informacyjną bibliotek⁴⁰.

ki te stanowią najczęściej organiczną część instytucji, którym służą jako zaplecze i warsztat naukowy. W szkołach wyższych wchodzi jeszcze w system biblioteczno-informacyjny, który może być zdecentralizowany lub scentralizowany.

³⁸ W sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (M.P. 1971, nr 14, poz. 104), która nakładała na biblioteki obowiązek prowadzenia działalności informacyjnej w ramach krajowego systemu informacyjnego.

³⁹ Szerzej na ten temat: D. GBURSKA: *Spotkania kierowników Bibliotek Prawnich*. „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2, s. 161.

⁴⁰ Uczestnikami zjazdów są kierownicy oraz pracownicy następujących instytucji: Biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu w Białymstoku, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Wydziałowej Biblioteki Prawniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Biblioteki Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Biblioteki Wydziału Prawa UMCS w Lublinie, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji w Olsztynie, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Opolskiego, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu Rzeszowskiego, Biblioteki Collegium Polonicum w Słubicach, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu UMK w Toruniu, Biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji

Ilustr. 6. Spotkanie Kierowników Bibliotek Prawniczych w Katowicach, 22–23 czerwca 2006 r.
Fot. Danuta Gburska

Interesującą inicjatywą zrodzoną w ramach tych zjazdów jest pomysł utworzenia konsorcjum bibliotek prawniczych, którego celem byłoby przede wszystkim nawiązanie szeroko rozumianej współpracy środowiska, obsługującego grupę czytelniczą posiadającą specyficzne potrzeby – prawników (przyszłych i obecnych). Jednak różna podległość administracyjna bibliotek (pod wydziały lub pod biblioteki główne), jak i odmienne zakresy kompetencyjne rektorów i dziekanów nie doprowadziły do finalizacji pomysłu⁴¹.

Spotkania te przynoszą często efekty wymierne. Pod koniec września 2006 roku powstała na przykład wspólna lista czasopism gromadzonych w poszczególnych bibliotekach, a ostatnio system pomocy międzybibliotecznej świetnie sprawdził się podczas przygotowania do parametry-

Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteki Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz przedstawiciele Biblioteki Sejmowej, Kancelarii Prawniczej Lovells w Warszawie i wydawnictw prawnych w kraju: wydawnictwa C.H.Beck i wydawnictwa Wolters Kluwer Polska.

⁴¹ Szerzej na ten temat: E. GACA: *Współpraca bibliotek prawniczych w Polsce*. „Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego” 2012, s. 75–85.

zacji w module sprawozdawczym Polskiej Bibliografii Naukowej. Wymagania dotyczące elementów opisu bibliograficznego wykraczały poza przyjętą normę, co wymagało weryfikacji każdego dokumentu, nie zawsze występującego w zbiorach poszczególnych bibliotek. Przywołana wyżej relacja między bibliotekami prawniczymi jest świetnym przykładem na to, że współpraca przynosi znacznie więcej korzyści niż rywalizacja. Na tym właśnie polega efekt synergii. Warto o tym pamiętać, zwłaszcza w obliczu nadchodzącego jubileuszu, który stał się pięknym pretekstem do niniejszych rozważań.

Historia Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji UŚ nie jest oczywiście kompletna, bo nie taki był nasz cel, ale – co warto podkreślić – w historii tej, jak w soczewce skoncentrowały się problemy – społeczne, ekonomiczne, polityczne kraju i regionu. Zmieniał się też nasz Wydział – zmieniały się tematy badań i kierunki studiów – a świadkami tych przeobrażeń byli pracownicy naukowcy Wydziału, czytelnicy, w końcu Biblioteka i jej pracownicy. Doświadczenia te mają swoje odbicie zarówno w zmieniającym się zakresie i zasięgu gromadzenia księgozbioru, w nośnikach informacyjnych, w warunkach i wciąż zmieniających się narzędziach pracy. Przez 50 lat zmieniło się niemal wszystko, poza jednym – misją, jaką jest praca bibliotekarza.

Bibliografia

- 10 lat Uniwersytetu Śląskiego. 1968–1978.* [Red. merytoryczna J. KANTYKA, przy współp. A. LUBAŚ]. Katowice 1978.
- Bibliografia publikacji naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego w latach 1968–1972.* Oprac. J. WOŹNICKA. Materiały Wydziału Prawa i Administracji za lata 1971–1972 zebrała D. POLCZYK. Katowice 1974.
- Bibliografia publikacji naukowych pracowników Uniwersytetu Śląskiego za lata 1973–1974.* Oprac. D. GBURSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK, Z. MAKOWSKA, A. MARCY, H. WOŹNIAK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1977.
- Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Śląskiego za rok 1975.* Oprac. D. GBURSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK, Z. MAKOWSKA, A. MARCY, H. WOŹNIAK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1978.
- Bibliografia publikacji pracowników Uniwersytetu Śląskiego za rok 1976.* Oprac. D. GBURSKA, J. DŁUŻYŃSKA, H. FLORKOWSKA, A. KASZPER, A. KOWOLIK. Red. A. DOBROWOLSKA. Katowice 1979.
- Bibliografia publikacji pracowników Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego za lata 1975–1977.* Oprac. D. GBURSKA. „*Studia Iuridica Silesiana*” t. 3 (1978), s. 133–150.
- Bibliographia 1968–1974.* Oprac. D. GBURSKA. „*Studia Iuridica Silesiana*” t. 1 (1976), s. 265–281.
- GAPIŃSKA M., KUNICKA M.: *Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ – wczoraj, dziś i jutro.* W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego.* Red. M. KYCLER, D. PAWELEC. Katowice 2008, s. 293–299.
- GACA E.: *Współpraca bibliotek prawniczych w Polsce.* „*Rocznik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego*” 2012, s. 75–85.

- GBURSKA D.: *Spotkania kierowników Bibliotek Prawniczych*. „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2, s. 160–161.
- GBURSKA D.: *Woźnicka Janina*. W: *Słownik pracowników książki polskiej. Suplement 4*. Warszawa 2016, s. 309.
- JANOTA W.: *Katowice między wojnami. Miasto i jego sprawy 1922–1939*. Łódź 2010.
- KYCLER M.: *Organizacja i działalność Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach. Kronika wydarzeń. Cz. 2: Lata 2010–2014*. „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” 2014, nr 2, s. 138–159.
- LITYŃSKI A.: *U początków Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego*. W: *Z dziejów prawa*. Cz. 2. Pod red. A. LITYŃSKIEGO. Katowice 1999.
- MARZAŁ K.: *Prawnik musi przede wszystkim myśleć*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” 2017, nr 4, s. 7.
- Uniwersytet Śląski 1968–2008. „Mądrość zbudowała sobie dom...” Dzieje, dokumentacja, źródła*. Pod red. A. BARCIAKA. Katowice 2008.
- Wyrósł z dobrego drzewa. Uniwersytet Śląski 1968–1998. Fakty, dokumenty, relacje*. [Red. nauk. A. BARCIAK]. Katowice 1998.
- Zmarli pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968–2008. „Non omnis moriar”*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008.

Streszczenie

Artykuł prezentuje historię Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zostały w nim przedstawione przemiany organizacyjne, które doprowadziły do powstania Biblioteki w jej obecnej strukturze. Jest to zarazem krótka analiza działalności Biblioteki oraz kształtowania się jej księgozbioru w latach 1963–2016.

Słowa kluczowe:

Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji UŚ w Katowicach, gromadzenie zbiorów, historia bibliotek, opracowanie zbiorów, organizacja biblioteki, zbiory biblioteczne

ANEKS

Pracownicy Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego zatrudnieni w latach 1965–2017

Barbara Aksamit (z d. Hadrian), Barbara Augustyn, Maciej Baluk, Dominika Bara, Mariusz Bęben, Maciej Bębenek, Karina Bębenek (z d. Wiencek), Jolanta Buczek, Teresa Bujak, Joanna Chwietczuk, Krzysztof Dyduch, Ryszard Dyga, Artur Dziewanowski, Barbara Etryk (z d. Bęben), Tomasz Figaszewski, Aleksandra

O (ponad) półwieczu funkcjonowania Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Gała, Maria Gańcza, Magdalena Gapińska, Danuta Gburska (z d. Polczyk), Marzena Gembalczyk, Jan Grochowicz, Robert Groniecki, Alina Grzegorzczak, Jacek Hubert, dr Tadeusz Huczyński, Beata Hyska, Arkadiusz Janczak, Marta Jaromin, Grażyna Jędrzejczyk, Małgorzata Kalembe, Mikołaj Karpow, Marek Konieczny, Anna Kowolik, Anna Krasuska, Ewa Krzysztofek, Anita Krzywdzińska, dr Marta Kunicka (z d. Byczek), Aneta Marcinkowska, Agnieszka Maroń, Halina Michalska, Adam Mierzwa, Eugeniusz Moś, Leszek Mura, Cezary Naruszewicz, Krzysztof Nowak, Jadwiga Odrobina (z d. Cieślik), Iwona Olszewska (z d. Bągalska), Tomasz Ozygała, Anna Pawlikowska, Dominika Potempa, Beata Popowicz, Agnieszka Remisz, Janusz Rogoż, Łukasz Rugar, Jadwiga Rusak, Bożena Rusecka, Katarzyna Sarwa, Anna Sobolewska, Iwona Socha (z d. Gniatkowska), Anna Sołtys, Justyna Sowińska, Grażyna Stachura (z d. Jelonek), Barbara Stanik, Władysław Stec, Marian Szuta, Gabriela Świątek, Joanna Wepsowska, Westwańska, Stefania Klaudia Wiecha, Anna Winiarska-Majewska, Joanna Wnuk, dr Janina Woźnicka, Małgorzata Wydmańska, Elżbieta Wysocka, Beata Zagozda, Irena Zasępa, Agnieszka Zaskórska, Beata Zgryzek.

